

Nr 17.

Ankom till riksdagens kansli den 22 februari 1921 kl. 2 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av väckt motion om meddelande av föreskrift, att val av kommunalfullmäktige må under viss förutsättning kunna ske å kommunalstämma.

Närvarande: herrar Larsson i Västerås, Klefbeck, Hellberg*), Johansson i Kälkebo, Strömberg, Ljunggren*), Thulin, Reuterskiöld*), Lyberg, Stendahl, Hallén, af Ekenstam, P. S. Hedlund i Östersund, Sävström*), Leander, Persson i Fritorp, Andersson i Igelboda, Eliasson*) och Gustafson i Kasenberg*).

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

I en inom andra kammaren väckt motion, nr 7, har herr Persson i Fritorp hemställt, »att riksdagen måtte i kungl. förordningen om kommunalstyrelse på landet införa den bestämmelsen, att kommunalfullmäktigeval måtte få äga rum å kommunalstämma i sådana fall, där alla i stämmans beslut deltagande röstberättigade äro om beslutet ense,

samt att vederbörande utskott måtte utforma lagtexten.»

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Genom lagen om ändrad lydelse i vissa delar av förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862, given den 30 juni 1920, infördes de nu gällande reglerna om val av kommunalfullmäktige. Förslaget till dessa bestämmelser förelades i Kungl. Maj:ts proposition nr 286 vid 1920 års riksdag, tillstyrktes i konstitutionsutskottets utlåtande nr 52 och bifölls av riksdagen (skrivelse nr 392). Skälen till de nya bestämmelserna, enligt vilka kommunalfullmäktigeval skola äga rum inför valnämnd, finnas närmare angivna i det av kommunalförfattnings-sakkunniga avgivna betänkande jämte därtill fogade särskilda yttranden, varpå den kungl. propositionen, nr 286, var grundad.

Ur vissa synpunkter är förevarande motions syfte enligt utskottets mening värt beaktande. I de fall, då man inom en kommun är ense om en viss kandidatlista vid val av kommunalfullmäktige, kan onekligen

*Utskottets
yttrande.*

den 1920 stadgade valproceduren inför valnämnden understundom synas innebära en onödig omgång, och vissa skäl tala för att valet i dylika fall bör kunna ske under väsentligt förenklad procedur. Någon gång torde också, såsom motionären framhåller, i de fall, då olika meningsgrupper inom en kommun enats om en gemensam kandidatlista och deltagandet i valet i följd härav blivit ringa, praktiska olägenheter hava uppkommit så till vida som ett mindretal väljare utanför de grupper, vilka enats om en gemensam lista, kunnat tillvinna sig en oproportionerligt stark representation inom fullmäktige.

Enligt utskottets mening äro emellertid de skäl, som tala för ett avstyrkande av motionen, övervägande. Redan det förhållande, att de nuvarande bestämmelserna blott under kort tid varit i kraft och tillräcklig erfarenhet sålunda ej vunnits om deras verkningssätt, synes härvid vara avgörande. Därjämte anser sig utskottet böra framhålla, att valets för rättande på sätt motionären föreslår onekligen i viss mån skulle förminska den möjlighet för varje kommunens valman att inverka på valet, vilken enligt nuvarande bestämmelser garanteras. Härtill kommer, att de praktiska olägenheter av det nuvarande systemet, som motionären anför till stöd för sitt reformförslag, huvudsakligen torde hava orsakats av bristande erfarenhet om de nya bestämmelsernas tillämpning. Det lär ej behöva befaras, att överrumplingar av den art, varom motionären talar, skola kunna ske, då man inom kommunerna genom vunnen erfarenhet fått uppmärksamheten fäst på dylika eventualiteter och vidtar nödiga försiktighetsmått för att förekomma desamma. Mot motionärens förslag om att valet, därest enighet härom råder, skulle kunna äga rum å kommunalstämma, kan även med skäl invändas, att en dylik bestämmelse i allmänhet skulle komma att leda till dubbla valprocedurer. I alla de fall, då enighet ej nåddes vid kommunalstämman, skulle ju nämligen det nuvarande valsättet komma till användning och den förberedande överläggningen på kommunalstämman blott innebära en onödig omgång. Och då en enda valmans yrkande om val i vanlig ordning enligt motionärens förslag skulle vara tillräckligt för att dylikt val skulle komma till stånd, funnes förvisso lika stora möjligheter som under nuvarande system för en liten grupp av valmän att verkställa de »överrumplingar», vilka motionären vill omöjliggöra. Om särskilda anordningar skulle befinnas nödiga till förekommande av överrumplingar, synas för den skull i allt fall andra och mera praktiska utvägar böra sökas än den av motionären förordade. Det kan förväntas, att den nu pågående utredningen rörande reform av det proportionella valsättet samt därav föranledda förslag härutinnan skall vara av betydelse.

Utskottet får alltså hemställa,

att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 22 februari 1921.

På konstitutionsutskottets vägnar:

VIKTOR LARSSON.

Reservationer:

1) av herrar *Persson* i Fritorp, *Ljunggren*, *P. S. Hedlund* i Östersund, *Leander* och *Gustafson* i Kasenberg, som anförde:

Då såväl föreliggande motion som den av herr *Leander* i andra kammaren väckt motionen nr 7 åsyfta ett beaktande av det obestriddigen förefintliga praktiska behovet av begränsad användning av den omständliga procedur, som medföljer det proportionella valsättet, och då båda, ehuru med delvis olika motivering, utmynna i yrkanden om denna procedurs uteslutning under förutsättning av viss enighets uppnående, har det syntts riktigast, om utskottet upptagit båda dessa motioner till samtidig behandling och därvid i anledning av dem hemställt om skrivelse i ämnet.

Oavsett vilken principståndpunkt man intager till det proportionella valsystemet, synes det oss, som skulle vid val av såväl stads- som kommunalfullmäktige detta valsätt kunna utan någon olägenhet inhiberas, därest yrkande härom i viss ordning framställles och vinner så pass enstämmigt bifall, att i realiteten full säkerhet finnes för att ingen meningsriktning blir obehörigen undertryckt.

Då vi således ansett, att de uppslag, som nämnda motioner innebära, äro förtjänta av att närmare beaktas och utredas, hava vi ansett att utskottet bort hemställa,

att riksdagen i anledning av ifrågavarande motion ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning om och på vad sätt användningen av den proportionella valproceduren vid stads- och kommunalfullmäktigeval må kunna begränsas till sådana fall, där enighet om kandidater ej kunnat i förväg uppnås.

2) av herr *Reuterskiöld*.